

240-dagarsvillkoret inom föräldrapenning

Försäkringskassans ställningstagande

Bedömningen av om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt ska göras när samtliga förhållanden är kända. För att ta reda på samtliga förhållanden ska Försäkringskassan utreda om den försäkrade under 240 dagar före barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum varit försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 socialförsäkringsbalken (nedan SFB). Det ska utredas om den försäkrade under denna period haft en inkomst, under varje månad, som ger rätt till sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning.

En försäkrad kan även uppfylla 240-dagarsvillkoret genom att ha en SGI-skyddad inkomst över lägstanivå för föräldrapenning under hela eller delar av perioden.

För personer med inkomst av annat förvärvsarbete ska motsvarande bedömning göras med hänsyn till de förhållanden som är aktuella för dem.

Bakgrund

Varför behövs ett rättsligt ställningstagande?

När Försäkringskassan ska avgöra om en försäkrad har rätt till föräldrapenning på sjukpenningnivå de första 180 dagarna ska vi bedöma om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt.

Det har visat sig att 240-dagarsvillkoret tillämpas olika inom Försäkringskassan. För att få till en enhetlig tillämpning behövs därför ett rättsligt ställningstagande. Det är viktigt för att rättstillämpningen ska vara rättssäker.

Gällande rätt

Av 12 kap. 35 § SFB framgår att till en förälder som är försäkrad för både bosättningsbaserad och arbetsbaserad föräldrapenning lämnas förmånen för de första 180 dagarna på sjukpenningnivån, om föräldern under minst 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen har varit försäkrad för sjukpenning enligt 6 kap. 6 § 3 SFB och under hela den tiden skulle ha haft rätt till en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning (240-dagarsvillkoret).

I 6 kap. 6 § 3 SFB anges att den som arbetar i Sverige är försäkrad för sjukpenning.

Av tidiga förarbetsuttalanden framgår att 270-dagarsvillkoret infördes för att det inte skulle vara möjligt att under graviditeten börja arbeta i en högre omfattning för att få en högre ersättning.¹ Samma syfte angavs när man sänkte kvalifikationskravet från 270 till 240 dagar.² Senare förarbetsuttalanden konstaterar att föräldrar på grund av villkoret inte kan ta ett tillfälligt arbete för att höja ersättningsnivån för föräldrapenningen.³

---

¹ Prop. 1954:144 s. 46.

² Prop. 1984/85:78 s. 59-60.

³ Prop. 2013/14:4 s. 53.

Beslutsdatum
2024-09-04Vår beteckning
Dnr 2024/003747
Serienummer
2024:17

Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) har prövat frågan om föräldrapenningens storlek för en blivande förälder som under perioden om 240 dagar före beräknat förlossningsdatum flyttat från Norge till Sverige, och i samband därmed gjort uppehåll i arbetet under ca två och en halv månad (RÅ 2001 ref. 77). Domstolen uttalade att för att kunna upprätthålla EG-rättens krav på likabehandling är det nödvändigt att också ta hänsyn till bestämmelserna om SGI-skydd. Den blivande föräldern hade därmed, liksom den som i Sverige fått en SGI fastställd och gör ett avbrott i sitt arbete, rätt att få åberopa dessa bestämmelser. Domstolen ansåg att den blivande föräldern skulle ha uppfyllt kravet om Försäkringskassan hade känt till samtliga förhållanden. Det vill säga att föräldern under minst 240 dagar i följd före beräknat förlossningsdatum skulle ha haft rätt till en sjukpenning som översteg lägstanivån för föräldrapenning.

Överväganden

240-dagarsvillkoret är ett kvalificeringskrav som den försäkrade måste uppfylla för att ha rätt till en högre nivå av föräldrapenning under de första 180 dagarna. Kravet innehåller två delar. Det ena är en tidpunkt, 240 dagar i följd före barnets födelse eller den beräknade tidpunkten för födelsen, och den andra delen, är att den försäkrade måste haft inkomster som ger rätt till en sjukpenning som överstiger lägstanivån för föräldrapenning. Även om den försäkrade kan uppfylla villkoret genom att befinna sig i SGI-skyddad tid är 240-dagarsvillkoret ingen SGI-bestämmelse och förutsättningarna för att uppfylla 240-dagarsvillkoret skiljer sig delvis ifrån när vi kan fastställa en SGI.

Samtliga förhållanden ska vara kända

Försäkringskassan ska, så som uttalades i ovan nämnda dom, bedöma om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt när samtliga förhållanden är kända. Det innebär att vi ska se bakåt 240 dagar från barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum. Det innebär att Försäkringskassan kan behöva invänta barnets födelse för att säkert veta vilka inkomster den försäkrade haft. Vi ska i denna bedömning även tillämpa reglerna om SGI-skydd. En försäkrad som har en SGI-skyddad inkomst över lägstanivån för föräldrapenning under hela perioden uppfyller 240-dagarsvillkoret. Den försäkrade kan även uppfylla villkoret genom att ha en SGI-skyddad inkomst över lägstanivån för föräldrapenning delar av perioden och under övriga delar av perioden uppfylla villkoret genom faktiska inkomster.

Den försäkrade ska ha fast anknytning till arbetsmarknaden

Av förarbetsuttalandena framgår det att 240-dagarsvillkoret infördes för att hindra föräldrar att under graviditeten börja arbeta i högre omfattning för att få en högre ersättning. Det anser Försäkringskassan ska tolkas som att det är de försäkrade som har *fast anknytning till arbetsmarknaden* som ska anses uppfylla villkoret. Det innebär att den försäkrade måste arbeta i en omfattning där inkomsterna överstiger lägstanivån enligt 6 kap. 6 § 3 SFB under *hela 240-dagarsperioden* och det därför inte är möjligt att uppfylla villkoret genom att arbeta mycket under en del av perioden.

Så bedöms den försäkrades inkomster – månad

För att avgöra om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt ska Försäkringskassan göra en bedömning av den försäkrades inkomster. Av förarbetsuttalandena framgår inte hur den bedömningen ska göras. Försäkringskassan anser att det inte är rimligt att titta på den försäkrades inkomster varje dag, utan att det mest

Beslutsdatum
2024-09-04Vår beteckning
Dnr 2024/003747
Serienummer
2024:17

lämpliga är att titta på månatliga inkomster. Det innebär att det inte finns något krav på att den försäkrade ska ha arbetat den 240:e dagen före barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum. Däremot måste den försäkrade inträtt på arbetsmarknaden, det vill säga påbörjat en anställning, senast den 240:e dagen före barnets födelse eller beräknat förlossningsdatum. Att titta månadsvis istället för varje dag ger de behovsanställda större möjlighet att uppfylla 240-dagarsvillkoret eftersom deras arbete till sin natur är mer oregelbundet.

Med månad avses inte kalendermånad, utan en period som är från och med en viss dag i en månad till och med dagen innan samma dag nästa månad.

För försäkrade med inkomster av annat förvärvsarbete är det inte säkert att inkomsterna betalas ut i anslutning till att arbetet har utförts. När Försäkringskassan gör bedömningen om de uppfyller 240-dagarsvillkoret måste vi därför göra det med hänsyn till förhållandena som är aktuella för dem. Eftersom 240-dagarsvillkoret inte är en SGI-bedömning kan Försäkringskassan inte göra samma bedömning som vi gör för att fastställa en SGI men vi kan ta ledning i hur bedömningarna görs för att fastställa en SGI för att bedöma om den försäkrade genom arbete i annat förvärvsarbete uppfyller kravet. Till exempel tidigare årsinkomster av näringsverksamhet, tillsammans med den planerade arbetstiden, kan ge ledning i att bedöma om 240-dagarsvillkoret är uppfyllt.

Aktuella bestämmelser, rättspraxis m.m.

6 kap. 6 § SFB

12 kap. 35 § SFB

Prop. 1954:144 om förslag till moderskapshjälp m.m.

Prop. 1984/85:78 om förbättringar inom föräldraförsäkringen,

havandeskapspenningen och vissa regler inom sjukförsäkringen.

Prop. 2013/14:4 om nya åldersgränser och ökad flexibilitet i

föräldraförsäkringen.

RÅ 2001 ref. 77

Försäkringskassan

Marie Axelsson
BeslutsfattareJulia Fallenius
Ida Wejkner
Föredragande